

3. Княжева І. А. Особливості педагогічної діяльності викладачів вищої школи: теоретичний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/journals/2011/NiO_6_2011/1_rozd/Knya.htm
4. Котенко Н. О. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх техніків галузі зв'язку в процесі навчальних практик : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Олексіївна Котенко. – Вінниця, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/536/1/dis_%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/11640913/psihologiya/psihologiya_vchitelya
6. Погрібна В. Л. Соціологія професіоналізму : монографія / В. Л. Погрібна. – К. : Алерта, 2008. – 336 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ, 2017 – 548 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/1425/1/%D0%B2%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%20%281%29.pdf>
8. Файер О. А. Поняття професійної діяльності та її структурні елементи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Unzap_2009_3_25.pdf
9. Харченко О. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/ProblemsOfExtremeAndCrisisPsychology/vol8/026.pdf>
10. Шендерук О. Б. Проблема розвитку професіоналізму майбутніх викладачів іноземної мови у вищих навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Олена Борисівна Шендерук. – Чернівці, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eprints.zu.edu.ua/23641/1/dys_Shenderuk.pdf

УДК 373.3/.5.015.3:376

З. С. Савчук, м. Вінниця, Україна / Z. S. Savchuk, Vinnytsia, Vinnitsia, Ukraine.
savchuk.zoriana@gmail.com

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРИ

Анотація. У статті проаналізовано практичні аспекти розвитку психологічної готовності вчителя загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Основна увага приділена визначенню ключових показників професійної та психологічної готовності педагога в інклюзивному просторі. Розглянуто інклюзивну освіту як інноваційну діяльність. Визначено, що компонентами інноваційної компетентності педагога є поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі, особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій. Вказано, що дану готовність можна розвинути, зокрема, взапропоновано тренінг формування психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі.

Ключові слова: інноваційна діяльність, психологічна готовність, діти з особливими освітніми потребами, тренінг з розвитку психологічної готовності до роботи в інклюзивному просторі.

SOME ASPECTS OF TEACHER'S PSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT FOR WORK IN INCLUSIVE ENVIRONMENT

Summary. The practical aspects of the development of the psychological readiness of a teacher of a comprehensive educational establishment to work with children with special educational needs under conditions of inclusive education are analyzed in the article. The main attention is paid to determining the main indicators of professional and psychological readiness of the teacher in the inclusive sphere. Inclusive education is considered as an innovative activity.

The enlightenment about the innovative pedagogical technologies, the knowledge of their sense and methodology, a high level of culture to use the innovations at the educational work, personal convince of necessity to use innovative pedagogical technologies are the components of innovative competences of a teacher was depicted.

The process of formation of the psychological readiness for innovative activity has its own peculiarities, which are perceived by age and professional characters of teachers.

There are some main characters of teachers' psychological readiness. They are the feeling of necessity to children and an opportunity to see the results of their own activity, adequate perception of children with special needs, the level of their own personal potation, flexibility in choosing forms and methods of work, communicative skills, steady of stress.

It is indicated that this readiness can be elaborated in particular it is proposed the training of forming psychological readiness of a teacher to work in inclusive education.

Key words: *innovative activity, psychological readiness, children with special educational needs, the training of forming psychological readiness of a teacher to work in inclusive education.*

Актуальність проблеми дослідження Освітнянський ринок сьогодні сигналізує про нові запити суспільства у фахівцях, які б могли задовільнити освітні потреби різних категорій дітей, в тому числі і дітей з особливими освітніми потребами.

Незважаючи на різні підходи в дослідженні проблеми готовності, вчені єдині в переконанні, що готовність як феномен – це складне цілісне утворення психіки людини. Інтегруючи в собі низку психологічних феноменів, що знаходяться в тісному взаємозв'язку, вона має складну динамічну структуру. Залежно від того, яке функціональне навантаження виконують змістові характеристики даного феномена в процесі професійної діяльності, їх можна співвіднести до певних системних блоків особистісних якостей спеціаліста (компонентів готовності).

Аналіз актуальних досліджень. Проблемі підготовки сучасного вчителя до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, присвячено низку досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: В.Бондаря, В.Засенка, О.Качуровської, А.Колупаєвої, З.Ленів, О.Мартинчук, С.Миронової, Н.Пахомової, Л.Савчук, Т.Сак, В.Синьова, В.Тарасун, О.Таранченко, В.Тищенко, О.Хохліної, А.Шевцова, М.Шеремет, Tim Loreman, Donna McGhie-Richmond. Не зважаючи на значний інтерес дослідників до реалізації інклюзивної освіти, багато питань залишаються невирішеними. До таких належить і проблема психологічної підготовки педагога загальноосвітнього навчального закладу до роботи з дітьми з ООП.

Мета статті: аналіз системи формування психологічної готовності педагога до роботи з дітьми з ОПП в умовах професійно-особистісного самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності - особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [6].

Багато проблем, що постають перед педагогами, які працюють в інноваційному режимі, пов'язані з низькою інноваційною компетентністю.

Інноваційна компетентність педагога - система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми [5].

Компонентами інноваційної компетентності педагога є поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі, особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій.

Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію педагога. За структурою це складне інтегративне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Джерела готовності до інноваційної діяльності сягають проблематики особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога.

На основі співвідношення і міри вияву цих показників виокремлюють інтуїтивний, репродуктивний, пошуковий, творчий (продуктивний) рівні сформованості готовності до педагогічних інновацій [3].

Вчені по-різному підходять до визначення структурних компонентів готовності до діяльності. Вивчаючи структурні компоненти готовності спеціаліста до складних видів діяльності, виділяють наступні компоненти: мотиваційний (усвідомлення своїх потреб, інтересів, вимог суспільства, колективу); орієнтаційний (усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання певного завдання, осмислення і оцінка умов, за яких відбуватимуться майбутні дії, актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з виконанням завдань і вимог подібного характеру); волевий (мобілізація сил у відповідності з умовами праці та завданням. Самоконтроль,

самонавіювання в процесі досягнення цілей); оцінний (оцінка співвідношення власних можливостей, рівня домагань та ступеня досягнення певного результату).

Виділяючи психологічну готовність як окремих компонент готовності до педагогічної діяльності, В.А.Сластьонін вважає, що вона передбачає сформовану, яскраво виражену спрямованість на вчительську діяльність, наявність інтересу до дитини і до предмету, який викладає, потребу у самоосвіті у цій сфері професійних знань [4].

Є.А.Фарапнова розглядає готовність до праці як складне багаторівневе утворення, яке включає особистісні та операційні компоненти. Особистісним відповідає система відношень, інтересів, мотивів, звичкаї установка на працю (і як результат – потреба в праці, що реалізується в професійному самовизначенні), професійно важливі якості особистості, особливо якості емоційно-вольової сфери. Операційним відповідає система знань, загальнотрудові та професійні (спеціальні уміння, особливості інтелектуальної діяльності) [7].

А.А.Деркач, Л.С.Орбан виділяють такі структурні компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до певного виду діяльності, бажання ним займатися); когнітивний (наявність необхідних знань, уявлень); гностичний (володіння способами та прийомами, що необхідні в даному виді діяльності); емоційно-вольовий (здатність відчувати задоволення від роботи, самоконтроль та ін.); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовки).

Наведемо для прикладу фрагмент, який відображає дві складові частини характеристики: соціальну спрямованість педагога та професійно-педагогічну [1].

Таблиця 1.

Фрагмент професійної характеристики педагога

Соціальне спрямування	Професійно- педагогічне спрямування
Соціальні потреби (потреби у спілкуванні з «особливими» дітьми та їх батьками, колегами, потреба у самоосвіті)	Знання загальної та корекційної педагогіки та психології, які стосуються природи та закономірностей психічного розвитку особистості.
Риси характеру, які виражають соціальну та професійну спрямованість (соціальну активність, відповідальне ставлення до своїх обов'язків, творчість)	Знання ідивідуально-психологічних особливостей дитини з тими чи іншими проблемами в розвитку
Риси характеру, які виражають ставлення до вихованців і людей взагалі, вольові та емоційні риси (емпатійність, доброта)	Вміння аналізувати педагогічні факти, явища, процеси
Педагогічний такт (принцип міри, здатність вливати на учня, рівень культури та особистісні якості)	Знання з основ анатомо-фізіологічного розвитку учнів, причин виникнення та проявів хвороб нервової системи
Педагогічна освіченість та майстерність	Володіння засобами і методами корекції пізнавальних процесів

На нашу думку, високий рівень готовності педагога до інноваційної діяльності передбачає: усвідомлену потребу введення інновацій у власну практичну діяльність; володіння знаннями з новітніх методик та технологій; бажання створювати власні творчі завдання, методики, проводити експериментальну роботу; готовність до подолання труднощів як змістового так і організаційного плану; наявність практичних умінь з освоєння педагогічних інновацій та створення нових.

Теоретичними засадами формування інноваційної діяльності є наступні принципи (за І.М. Дичківською):

1. Принцип інтеграції освіти. Передбачає посилену увагу до особистості кожної дитини як вищої соціальної цінності суспільства, орієнтацію на формування громадянина з високими інтелектуальними, моральними, фізичними якостями.

2. Принцип диференціації та індивідуалізації освіти. Налаштовує на забезпечення умов для повноцінного вияву і розвитку здібностей кожного вихованця.

3. Принцип демократизації освіти. Дотримання його зобов'язує до створення передумов для розвитку активності, ініціативи, творчості учнів і вчителів, зацікавленості їх взаємодії, широкої участі громадськості в управлінні освітою [2].

Реалізація цих принципів вимагає переходу від нормативної до інноваційної, творчої діяльності, що передбачає зміну характеру освітньої системи, змісту, методів, форм, технологій навчання й виховання. Метою освіти за таких умов є вільний розвиток індивідуальних здібностей, мотивів, особистісних цінностей різнобічної, творчої особистості.

Дослідниками Юхимець І.В. та Савчук Л.О. було розроблено дидактичну модель формування психологічної готовності до інноваційної діяльності (в тому числі інклюзивної), яка включає три послідовні етапи:

- I - когнітивно-збагачувальний;
- II – діяльнісний;
- III – емоційно-регулятивний [8].

Таблиця 2.

Модель формування психологічної готовності до інноваційної (інклюзивної) діяльності

I етап Когнітивно-збагачувальний	II етап Діяльнісний	III етап Емоційно-регулятивний
Мета		
Формування теоретичного багажу знань, зміна поглядів на філософію освіти	Формування та активізація психологічної готовності до інноваційної діяльності	Стимулювання педагогів та освітніх закладів до запровадження інновацій
Форми і методи роботи		
Корекція навчальних планів і програм, запровадження моніторингу інноваційної діяльності, запровадження активної форми роботи з педагогами	Тренінги, ситуаційні вправи, практичні заняття, «кейс-стаді», напрацювання спецкурсів, організація роботи ТНДК	семінари, «круглі столи», конференції, робота лабораторії інклюзивної освіти, участь у виставках конкурсах, видання посібників
Педагогічні умови		
Психолого-рефлексивна спрямованість навчання	Мотивація інноваційної діяльності, наявність позитивних емоційних стимулів	Залучення педагогів до активної інноваційної діяльності

За даними порівняльного аналізу у дослідженнях Юхимець І.В. та Савчук Л.О. було виявлено наступні тенденції розвитку психологічної готовності педагогів до інноваційно-інклюзивної діяльності:

1. Психологічна готовність до інклюзивної діяльності – це складне цілісне утворення психіки людини. Має складну динамічну структуру, яка включає такі компоненти: мотиваційний (усвідомлення своїх потреб, інтересів, вимог суспільства, колективу); орієнтаційний (усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання певного завдання, осмислення і оцінка умов, за яких відбуватимуться майбутні дії, актуалізація досвіду); вольовий (мобілізація сил у відповідності з умовами праці та завданнями, самоконтроль, самонавіювання в процесі досягнення цілей); оцінний (оцінка співвідношення власних можливостей, рівня домагань та ступеня досягнення певного результату).

2. Процес формування психологічної готовності до інноваційної діяльності має свою специфіку, зумовлену віковими та професійними особливостями педагогів. Серед особливостей провідними виступають: почуття потрібності дітям та можливість бачити результати своєї праці, адекватне сприйняття дітей з особливими потребами, індекс власного потенціалу особистості, гнучкість у виборі форм і методів роботи, комунікативні уміння, стресостійкість.

3. Педагогічними умовами формування психологічної готовності до інноваційної діяльності визначено: психолого-рефлексивну спрямованість навчання; мотивацію до інноваційної діяльності та наявність позитивних емоційних стимулів, занурення педагогів в активну інноваційну діяльність.

4. Встановлено, що у процесі формування психологічної готовності до інноваційної діяльності значну роль відіграють: позитивний емоційний настрій у педагогів, визначення вмотивованості, елементи заохочення, надання та використання допомоги, підтримка адміністрації закладу, прагнення до творчості.

5. Зафіксовані наступні змістово-динамічні тенденції формування психологічної готовності педагогів до інноваційної діяльності:

- темпи формування психологічної готовності педагогів до інноваційної діяльності зумовлені змістом науково-методичної роботи в післядипломній освіті;
- формування психологічної готовності педагогів до інноваційної діяльності залежить від спрямованості навчальних занять на курсах підвищення кваліфікації та змісту навчальних програм;
- прослідковується залежність у формуванні психологічної готовності педагогів до інноваційної діяльності від стану та розвитку емоційної сфери педагогів, наявності емпатійного ставлення до інших людей [8].

Як ми бачимо, підготовка вчителя до умов роботи в інклюзивному просторі – це не тільки накопичення і застосування знань, умінь і навичок. Цей процес включає і глибокі психологічні перетворення особистості педагога, які нададуть йому можливість професійно навчати дітей з особливими освітніми потребами.

Таким чином, ми можемо значно розвинути психологічну готовність учителя до умов роботи в інклюзивному просторі через систему спеціальних заходів, про які було згадо вище. Крім того нами запронований та апробований тренінг формування психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі. [9]

Мета: сформувати позитивне ставлення до інклюзії та підвищити рівень психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі.

Завдання:

- - знизити бар'єр тривожності у ставленні до впровадження інклюзивної освіти;
- - підвищити рівень обізнаності з теоретичних та практичних питань інклюзивної освіти;
- - сформувати толерантність до невизначеності, гнучкість у сприйнятті світу, усвідомлення невідворотності змін та можливості їх прийняття;
- - навчити педагогів розпізнавати страхи, пов'язані з невизначеністю ситуацій, та знаходити способи їх подолання;
- - підвищити здатність педагога до саморегуляції;
- - допомогти учасникам сформувати мотиваційну готовність до сприйняття нового;
- - підвищити згуртованість колективу;
- - сформувати бачення та усвідомлення учасниками власних пріоритетних цінностей, підвищити життєвий тонус шляхом формування позитивного мислення;
- - розвивати творчість;
- - сприяти розвитку професійної майстерності.

Таблиця 3.

Структура тренінгу формування психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі

№	Назва вправи	Тривалість	Обладнання
1	Вступ. Повідомлення теми та мети тренінгу	2 хвилини	Презентація, проектор, ноутбук
2	Вправа "Самопрезентація"	15 хвилин	Бейджи, фломастери, кольорові олівці
3	Визначення правил роботи групи	10 хвилин	Маркер, ватман
4	Вправа "дерево очікувань"	10 хвилин	Шаблон дерева, ліпстікери
5	Вправа-розминка "Австалійський дощ"	2 хвилини	-
6	Вправа "Клубок асоціацій"	10 хвилин	Клубок ниток
7	Інформаційне повідомленн про суть та особливості інклюзивної освіти	10 хвилин	Презентація, проектор, ноутбук
8	Вправа "Педагогічні терези"	20 хвилин	Маркери, ватман, фішки
9	Вправа "Відпускання каміння"	7 хвилин	-
Перерва 15 хвилин			
10	Вправа "Експерти"	50 хвилин	Маркери, ватман
11	Розминка "Ковпак"	1 хвилина	-
12	Вправа "Реклама"	10 хвилин	Ватман, фломастери, кольоровіолівці, маркери
13	Вправа "На помилках вчаться"	5 хвилин	-
14	Творча гра "Предмети цікавинки"	10 хвилин	Янгол, люстерко, ялинкова іграшка, свічка, мушля, камінець
15	Ознайомлення з нормативно-законодавчою базою щодо інклюзивної освіти	20 хвилин	Роздатки матеріалів
16	Вправа "Дерево очікувань"	15 хвилин	Щаблон дерева, ліпстікери двох кольорів
17	Релаксація	7 хвилин	Музика із звуками морі, ноутбук
18	Заповнення анкети "Визначення готовності педагогів дороботи з дітьми з ООП в умовах інклюзивної освіти"	10 хвилин	Бланки методики
19	Заключне слово тренера	5 хвилин	Роздатковий матеріал

Отже, інклюзивна освіта за своїм характером є інноваційною, тому підготовка вчителя дороботи в інклюзивному просторі є дуже важливим і актуальним питанням.

Нами був укладений тренінг формування психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі, мета якого полягала у формуванні позитивного ставлення до інклюзії та підвищення рівню психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки будуть присвячені апробації та аналізу результатів тренінгу формування психологічної готовності вчителя до роботи в інклюзивному просторі в умовах професійно-особистісного самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Алехина С.В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании / С.В. Алехина, М.Н. Алексеева, Е.Л. Агафонова // Психологическая наука и образование. – 2011. – № 1. – С. 83-91.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник / І.М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 352 с.
3. Касицына Н.В. Четыре тактики педагогики поддержки. Эффективные способы взаимодействия учителя и ученика / Н.В. Касицына. – СПб.: АОС, 2010. – 158 с.
4. Колупаева А.А. Зasadничі понятійно-термінологічні визначення інклюзивної освіти / А.А. Колупаева // Дефектологія. - 2009. - №2. - С. 3-8.
5. Колупаева А.А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення / А.А. Колупаева // Практика управління закладом освіти. - 2010. - №4. - С. 8-12.
6. Колупаева А.А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою / А.А. Колупаева // Дефектологія. - 2009. - №4. - С. 3-4.
7. Колупаева А.А., Єфімова С.М. Вступ до інклюзивної освіти: Навчальний курс / А.А. Колупаева, С.М. Єфімова. - К.: 2010. - 20 с.
8. Савчук Л. Компетентнісний підхід у підвищенні кваліфікації педагогів до запровадження інклюзивної моделі навчання дітей з ООП / Л. Савчук // Нова педагогічна думка. – 2010. – №1. – С. 98-101.
9. Савчук З.С. Психологічні особливості розвитку духовної культури педагогічних працівників в інклюзивному середовищі/ Савчук З.С. // Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії: збірник тез доповідей/ редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаева, Н.І. Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця: ТОВ Планер, 2016. –С.303-305.

УДК 373.3:004

Т.Д. Сіваш, С.Ю.Осадчук, м. Вінниця, Україна
T.D. Sivash, S.U.Osadchuk, Vinnytsia, Ukraine
sivashtd@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті висвітлено прийоми використання інформаційних технологій у процесі літературно-творчої діяльності молодших школярів. Автор акцентує увагу, що виконання творчих робіт літературного характеру є ефективним для розвитку творчої уяви, художньо-образного мислення, експресивності мовлення, естетичних смаків і почуттів молодших школярів. Однак констатує, що у масовій практиці учнівські роботи пов'язанні з вивченням передбачених програмою літературних творів, мають переважно репродуктивний характер. Автор робить припущення, що використання інформаційних технологій в освітньому процесі початкової школи дає змогу підвищити творчий потенціал учнів, стимулює формування зацікавленого ставлення до літературної діяльності. Серед інших автор виокремлює найбільш популярні напрями використання інформаційних технологій на уроках в початковій школі, проте більш детально зупиняється на тих можливостях, які пов'язані з творчою діяльністю учнів початкової школи на уроках літературного читання, а також у позаурочній діяльності. Розкрито зміст та особливості організації літературно-творчої діяльності учнів початкової школи з використанням інформаційних